

BÀI 2:

CÁC THÀNH PHẦN CƠ BẢN CỦA NGÔN NGỮ LẬP TRÌNH

NỘI DUNG CẦN TÌM HIỂU

1. CÁC THÀNH PHẦN CỦA NGÔN NGỮ LẬP TRÌNH

- Bảng chữ cái.
- Cú pháp.
- Ngữ nghĩa.

2. MỘT SỐ KHÁI NIỆM.

- Tên.
- Hằng.
- Biến.
- Chú thích

1. CÁC THÀNH PHẦN CƠ BẢN

*Có bao nhiêu thành phần cơ bản
trong ngôn ngữ lập trình?*

Các thành phần cơ bản trong ngôn ngữ lập trình:

- * Bảng chữ cái.
- * Cú pháp.
- * Ngữ nghĩa.

a. BẢNG CHỮ CÁI

Loại kí tự	Biểu diễn của kí tự	Mã ASCII
Kí tự chữ cái in hoa	'A'..'Z'	65..90
Kí tự chữ cái in thường	'a'..'z'	97..122
Kí tự chữ số	'0'..'9'	48..57
Kí tự dấu cách	' '	32
Kí tự gạch dưới	'_'	
Kí tự các phép toán	'+', '-', '*', '/', '=', '<', '>'	
Kí tự dấu ngoặc	'(', ')', '{', '}', '[', ']'	
Kí tự khác	Dấu chấm '.', dấu phẩy ',' Dấu hai chấm ':' dấu chấm phẩy ';', '"', '@', '^', '\$', '#', '&'	

a. BẢNG CHỮ CÁI

Bảng chữ cái là tập các kí tự (*qui định trong bảng chữ cái*) được dùng để viết chương trình.

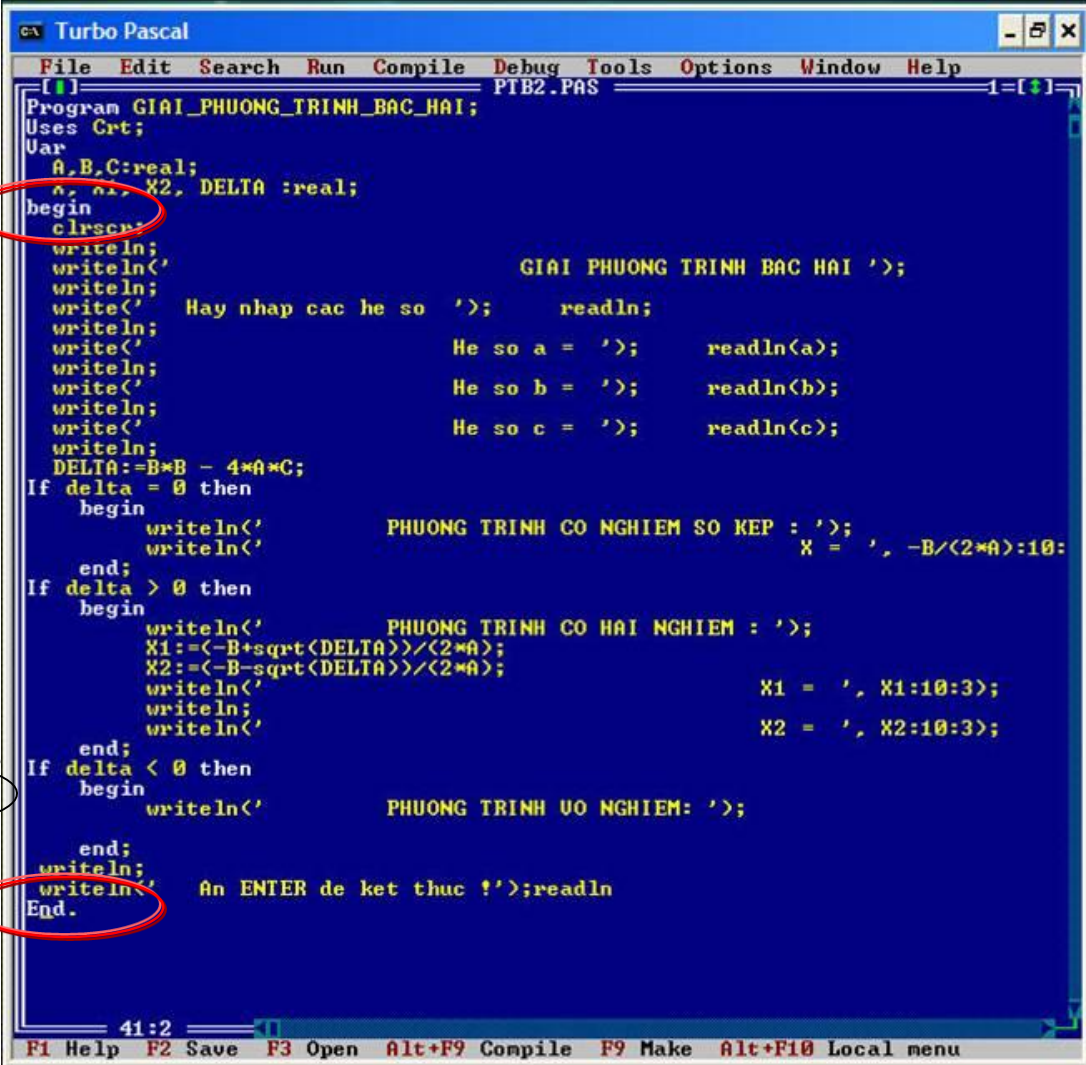
Bảng chữ cái của các ngôn ngữ lập trình không khác nhau nhiều.

Ví dụ: bảng chữ cái của ngôn ngữ lập trình C++ chỉ khác Pascal là có sử dụng thêm các kí tự như dấu nháy (‘ ’), dấu sổ ngược (\), dấu chấm than (!)

b. CÚ PHÁP

Cú pháp của ngôn ngữ lập trình Pascal dùng cặp từ **Begin** – **End** để gộp nhiều lệnh thành một lệnh.

Thế nào là cú pháp?


```
Program GIAI_PHUONG_TRINH_BAC_HAI;
Uses Crt;
Var
  A,B,C:real;
  x1,x2, DELTA :real;
begin
  clrscr;
  writeln;
  writeln('          GIAI PHUONG TRINH BAC HAI ');
  write('    Hay nhap cac he so '); readln;
  write('          He so a = '); readln(a);
  write('          He so b = '); readln(b);
  write('          He so c = '); readln(c);
  writeln;
  DELTA:=B*B - 4*A*C;
  If delta = 0 then
  begin
    writeln('          PHUONG TRINH CO NGHIEM SO KEP : ');
    writeln('          x = ', -B/(2*A):10:);
  end;
  If delta > 0 then
  begin
    writeln('          PHUONG TRINH CO HAI NGHIEM : ');
    x1:=(-B+sqrt(DELTA))/(<2*A);
    x2:=(-B-sqrt(DELTA))/(<2*A);
    writeln('          x1 = ', x1:10:3);
    writeln('          x2 = ', x2:10:3);
  end;
  If delta < 0 then
  begin
    writeln('          PHUONG TRINH VO NGHIEM: ');
  end;
  writeln;
  write('    An ENTER de ket thuc !');readln
end.
```

Cú pháp là bộ quy tắc để viết chương trình. Cho biết cách viết chương trình hợp lệ → mô tả chính xác thuật toán để máy thực hiện.

c. NGỮ NGHĨA

Xét 2 biểu thức:

$A + B$ (1) với A, B là các số thực

$I + J$ (2) với I, J là các số nguyên

Em có nhận xét gì về dấu + trong (1) và (2)

Trong (1): dấu + là cộng hai số thực.

Trong (2): dấu + là cộng hai số nguyên.

Thế nào là ngữ nghĩa?

- Ngữ nghĩa là xác định ý nghĩa của các tổ hợp kí tự trong chương trình.

Trong các ngôn ngữ lập trình đều sử dụng dấu cộng (+) để chỉ phép cộng.

2. MỘT SỐ KHÁI NIỆM

a. TÊN

Mọi đối tượng trong chương trình đều phải đặt tên theo quy tắc của ngôn ngữ lập trình và từng chương trình dịch cụ thể.

*Quy tắc đặt tên trong Turbo
Pascal như thế nào?*

Quy tắc đặt tên:

- Gồm chữ số, chữ cái hoặc dấu gạch dưới.
- Bắt đầu bằng chữ cái hoặc dấu gạch dưới.
- Một dãy liên tiếp không quá 127 kí tự.
- Không phân biệt chữ hoa, chữ thường trong tên.

*Trong ngôn ngữ lập trình, có
bao nhiêu loại tên?*

Tên dành riêng

Được ngôn ngữ lập trình quy định dùng với ý nghĩa riêng xác định, người lập trình không được dùng với ý nghĩa khác.

Ví dụ: Trong Pascal: program, uses, const, type, var, begin, end.

Tên chuẩn

Được ngôn ngữ lập trình quy định dùng với ý nghĩa nhất định, người lập trình có thể định nghĩa lại để dùng với ý nghĩa khác.

Ví dụ: Trong Pascal: abs, sqr, sqrt, interger, real, byte.

**Tên do người
lập trình đặt**

- Được dùng với ý nghĩa riêng của người lập trình.
- Được khai báo trước khi sử dụng.
- Không được trùng với tên dành riêng.

Ví dụ: Delta, CT_Vidu, ...

2. MỘT SỐ KHÁI NIỆM

b. HẰNG

Thế nào là Hằng?

○

○

*Trong ngôn ngữ lập trình,
thường có các Hằng nào?*

○

Hằng số học

○

Hằng logic

Hằng xâu

b. HẲNG

Hằng là đại lượng có giá trị không thay đổi trong quá trình thực hiện chương trình .

Hằng số học

Là các số nguyên hay số thực .

Ví dụ: 2, 0, -5, +18, -0.5, +3.14, -2.236E1

Hằng logic

Là giá trị đúng (*true*) hoặc sai (*false*)

Ví dụ: true, false

Hằng xâu

Là chuỗi kí tự trong bộ mã ASCII, được đặt trong dấu nháy ‘ ’

Ví dụ: ‘ Nhap mot so nguyen duong’

2. MỘT SỐ KHÁI NIỆM

c. BIẾN

Thế nào là Biến?

- - Biến là đại lượng được đặt tên. Dùng để lưu trữ giá trị và giá trị có thể được thay đổi trong quá trình thực hiện chương trình .

Biến có cần phải khai báo trước?

- - Các biến dùng trong chương trình đều phải được khai báo .

2. MỘT SỐ KHÁI NIỆM

d. CHÚ THÍCH

Tại sao phải đặt chú thích?

- Giúp cho người đọc chương trình nhận biết ý nghĩa của chương trình đó dễ dàng hơn.

Chú thích có ảnh hưởng đến chương trình không?

- Chú thích không ảnh hưởng đến nội dung chương trình nguồn và được chương trình dịch bỏ qua.

Trong chương trình nguồn, làm sao để nhận biết là có dòng chú thích?

- Chú thích được đặt giữa dấu { } hoặc (* *).

DẶN DÒ

1. Trả lời câu hỏi 4, 5, 6 _ trang 13 _ sách giáo khoa .
2. Thực hiện bài tập chương 1 _ trang 5, 6, 7, 8_ Sách bài tập
3. Xem trước §3_ “ Cấu trúc chương trình “ _Trang 18 _
Sách giáo khoa
4. Xem bài đọc thêm 2_ Trang 14, 15, 16 _ Sách giáo khoa